

L

**Lietuvos negalios
organizacijų
forumui**

N

F

20



Kartu mes – žmonių su
negalia balsas

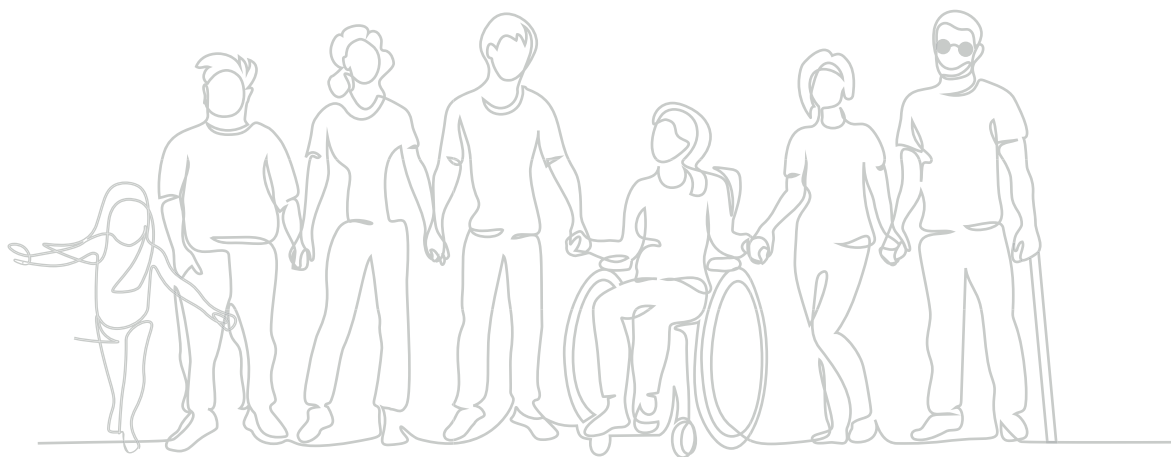
L

**Lietuvos negalios
organizacijų
forumui**

N

F

20



Turinys



Įvadas	04
LNf draugai ir partneriai	08
JT Neįgaliųjų teisių konvencijos ratifikavimas ir stebėseną	12
Žmonių su negalia teisių stiprinimas savivaldybėse	14
Įtraukus švietimas	16
Žmonės su negalia darbo rinkoje	18
Gyvenimas bendruomenėje	20
Fizinės aplinkos prieinamumas	22
Rinkimų prieinamumas	24
Informacijos prieinamumas	26
Eitynės ir protestai	28
Informacinės kampanijos	30
LNf nariai: kartu mes – žmonių su negalia balsas	32
Dalyvavimas Europos negalios forumo veikloje	34

Dovilė Juodkaitė

LNF prezidentė

Lietuvos negalios organizacijų forumas užima reikšmingą vietą šalies judėjimo už žmonių su negalia teises istorijoje. Analizuodami du organizacijos veiklos dešimtmečius, matome, kaip negalią turintys žmonės išsivaduoja iš jiems primesto „ligonių“, „invalidų“ ar „išlaikytinių“ vaidmens, atpažįsta ir priešinasi juos nugalinantiesiems sprendimams, siekia lygių teisių ir galimybių gyventi savarankiškai.

LNF gyvavimo laikotarpis ir vykdomos veiklos sutampa su bendruomenei svarbių teisės aktų priėmimu, tarptautinių direktyvų atneš-tais įpareigojimais ir jų stebėsena, laimėto-mis bylomis, palankiai išspręstais skundais, bandymais įgyvendinti esmines reformas, pozityviais visuomenės nuomonės ir požiūrio į negalią pokyčiais.

2001-iaisiais įkurta, siekiant derinti skirtingų negalios grupių interesus ir vieningai keisti žmonių, turinčių negalią, padėtį Lietuvoje, per du dešimtmečius asociacija nuėjo ilgą ieškojimų, bandymų, suklupimų ir laimėjimų kelią. Būta įvairių etapų, bet šiandien galime džiaugtis, kad Lietuvos negalios organizacijų forumas yra vienas pagrindinių valstybės institucijų partnerių ir ekspertų negalios politikos klausimais.

Mūsų stiprybė, be abejonės, yra asociacijos nariai, didelę patirtį sukaupusios ir arčiausiai savo žmonių esančios skirtingoms negalios grupėms atstovaujančios organizacijos. Taip pat per ilgą laiką sukurtos partnerystės su kitomis Lietuvos ir tarptautinėmis žmogaus



teisių organizacijomis, valstybės institucijomis, negalią turinčių žmonių teisių aktyvistais. Be viso šio tinklo, šiandien negalėtume džiaugtis pasiekimais, kuriuos norime prisiminti minėdami 20-ies metų sukaktį.

Kontekstas, kuriame skirtingų negalios organizacijų atstovams gimė idėja burtis į vieną asociaciją, turi mažai ką bendro su šiandienos situacija. Tuomet Lietuva dar nepriklausė Europos Sąjungai, nebuvo sukurta Neįgaliųjų teisių konvencija, neegzistavo bendri negalios teisių standartai. Kitaip nei šiandien, buvo visiškai įprasta negalios politikos sprendimus priimti be žmonių su negalia atstovų, o dėmesys žiniasklaidoje apsiribodavo sveikatos rubrikų žinutėmis. Negalią turinčiųjų ir jų šeimų atskirtis daug kam atrodė kaip medicininio kūno defekto, „karmos“, o ne sisteminės diskriminacijos pasekmė.

Šiandien mes vis dar kovojame su praktiko-
mis ir nuostatomis, kurios primena anuos
laikus, tačiau dabar turime daug daugiau
įrankių ir gerokai stipresnę bendruomenę.

“

Mūsų stiprybė, be abejonės, yra asociacijos nariai

”

Vis dar per daug vaikų mokosi specialiosiose
ugdymo įstaigose ar net namuose, bet jau
priimtas teisės aktas, draudžiantis moky-
kloms atsisakyti vaiko dėl negalios. Vis dar
gerokai per aukštas žmonių, turinčių negalią,
nedarbo lygis ir per dažnas jų siuntimas į se-
greguotas įmones, bet jau matome iniciatyvų
ir paslaugų, kurios padeda negalią turin-
tiems žmonėms tvariai įsidarbinti atviroje
darbo rinkoje. Vis dar per daug žmonių su
negalia gyvena globos įstaigose, bet jau pra-
dėta deinstitucionalizacijos reforma, diegia-
mos alternatyvios pagalbos paslaugos ben-
druomenėje. Vis dar per daug mus supančios
aplinkos sukelia kliūtis, bet prieinamumas
pagaliau kyla į prioritetų viršų. Vis dar per
dažnai pažeidžiamos įstatymais garantuotos
žmonių su negalia teisės daugybėje gyve-
nimo sričių, bet jau yra palankiai išspręstų
skundų ir laimėtų bylų, kurios padeda efek-
tyviai keisti mūsų visų nuostatas, o su jomis
ir kasdienybę.

Vienus procesus mes galėjome tik stebėti ir
palaikyti, bet dažniausiai reikėjo dalyvauti,
inicijuoti, priminti, įsiprašyti, konsultuoti,
taisyti, kritikuoti, skųstis, net bylinėtis. Daryti
viską, kas įprasta nevyriausybinėms orga-
nizacijoms. Tačiau praėjus dviem dešim-
tmečiams galiu džiaugtis, kad mes esame
išklausomi, daug dažniau nei anksčiau
išgirstami ir pagaliau vadinami partneriais,
o ne tais, kurie „ir vėl kažko reikalauja“ arba
„ir vėl kažkuo nepatenkinti“.

Svarbus įvertinimas – nuosekliai augantis
norinčių jungtis organizacijų skaičius. Tai
leidžia derinti interesus, mokytis vieniems
iš kitų ir visiems drauge stiprinti žmonių su
negalia balsą.

Dėkoju visiems, kurie prisidėjo prie mūsų
darbų. Net ir tiems, kurie savo neveiklumu
skatino kovoti, reikalauti ir keisti tai, kaip
suprantame žmonių su negalia vietą mūsų
visuomenėje.



Jonas Vaškevičius
LNF prezidentas 2001–2005 m.

Dirbdamas Neįgaliųjų reikalų tarybos prie LR Vyriausybės sekretoriato vadovu pastebėjau, kad pusė kolegialaus organo narių buvo deleguoti įvairių ministerijų ir pagrindinius sprendimus bei veiklos kryptis dėl žmonių su negalia lėmė valdžios institucijų įtaka. Kilo idėja įsteigti skėtinę žmonių su negalia visuomenines organizacijas jungiančią organizaciją.

Šios organizacijos tikslus ir uždavinius neįgaliųjų visuomeninės organizacijos įsivaizdavo labai skirtingai, todėl bent jau mano noras buvo surasti bendrus sąlyčio taškus visų negalių grupių žmonėms. Visiškai suprantama, kad norint patenkinti skirtingas negalias turinčių žmonių poreikius, reikia skirtingų priemonių. Tačiau, nepaisant negalios pobūdžio, tikslas turėtų būti vienas – palikti segreguotas bendruomenes ir įsilieti į bendrą visuomeninį gyvenimą.



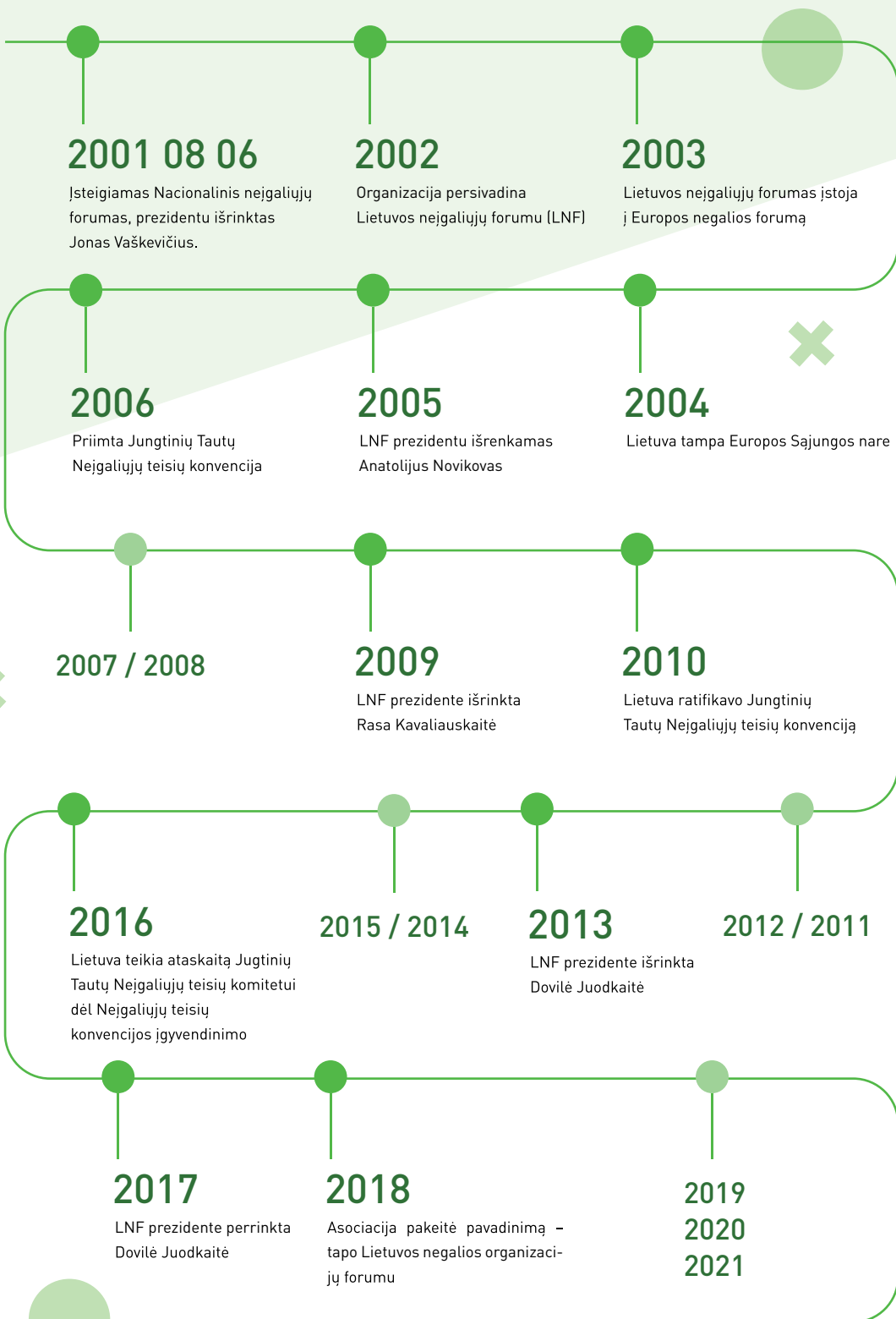
Anatolijus Novikovas
LNF prezidentas 2005–2009 m.

Lietuva ką tik tapusi Europos Sąjungos nare, tad tą laiką pamenu, kaip nuolatinius mokymus apie ES institucijas, apie bendrijos negalios politikos standartus. Susipažinome su Europos negalios forumo veikla, išsikėlėme tikslą tapti aktyviais šio forumo nariais. Kitas iššūkis – kad negalios organizacijos būtų kuo aktyvesnės ir kuo mažiau priklausomos nuo valdžios malonės.



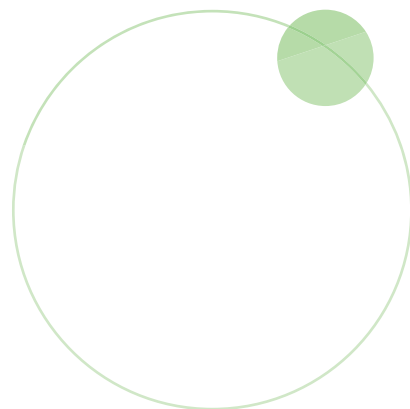
Rasa Kavaliauskaitė
LNF prezidentė 2009–2013 m.

Valstybės sprendimai sprendžiant ekonominę krizę privertė negalios organizacijas susivienyti ir ginti savo poziciją dėl pensijų mažinimo. LNF nepasirašė Nacionalinio susitarimo, nors iš valdžios struktūrų jautėme labai stiprų spaudimą tai padaryti. Lietuvai ratifikavus Neįgaliųjų teisių konvenciją, įgijome labai svarbų įrankį kovojant už savo teises, tačiau kilo daugybė klausimų, kaip pasiekti realų proveržį. Reikėjo mokytis, reikėjo įgyti patirties.





LNF draugai ir partneriai



Ingrida Šimonytė

Lietuvos Respublikos Ministrė Pirmininkė

Nuoširdžiai sveikinu Lietuvos negalios organizacijų forumą su dvidešimtmečiu nuoseklaus darbo, siekiant grąžinti negalią turinčius mūsų visuomenės narius į gyvenimą, nepažeidžiantį orumo. Didžiuojuosi pažintimi ir bendru darbu per Seimo Nejgaliųjų teisių komisiją, svarščiusią ne vieną negalią turintiems žmonėms aktualią temą ir pabrėžiu, kad Forumas – itin reikliai šiuos žmones atstovaujanti organizacija, kurios tikslas nėra „išsimušti“ daugiau lėšų ar vieną kitą pavienę detalę. Pirmiausia ši organizacija kovoja už kitą požiūrį – už supratimą, kad negalią turintiems žmonėms reikia ne gailesčio, pripažinimas bendrapiliečiais yra tai, kas svarbiausia. Pripažinimas, kuris kartu ir įgalina. Čia mūsų požiūriai absoliučiai sutampa ir neabejoju vaisingu bendradarbiavimu ateityje. Tegul ne viską ir ne iš karto pavyks išspręsti, bet neabejoju, kad kartu spręsimė ir keisimė tiek požiūrį, tiek aplinką.



Inger Buxton

Švedijos ambasadorė Lietuvoje

Esame labai patenkinti mūsų ilgalaikė partnerystė su Lietuvos negalios organizacijų forumu. Mes skatiname, kad žmonės su negalia būtų lygiaverčiai visuomenės dalyviai, kad jie galėtų kurti savo gyvenimą patys, savarankiškai priimti sprendimus. Galiausiai – tai yra teisių klausimas. Teisių, kuriomis dalinamės visi – gyventi oriai, nepaisant skirtingų mūsų gebėjimų.



Robertas S. Gilchristas

JAV ambasadorius Lietuvoje

Sveikiname Lietuvos negalios organizacijų forumą su 20 -uoju jubiliejumi ir įspūdingais pasiekimais, forumui nenuilstamai dirbant prieinamumo, teisingumo, įvairovės ir įtraukties labui. Jungtinės Valstijos ir Lietuva glaudžiai bendradarbiauja, stiprindamos įtraukias bendruomenes, kuriose visi žmonės, įskaitant žmones su negalia, būtų vertinami dėl savo prigimtinio orumo, turėtų galimybę gyventi nepriklausomai nuo kitų ir būtų saugomi nuo bet kokių diskriminacijos formų. Mes didžiuojamės, kad Lietuvos negalios organizacijų forumas ir Lietuvos žmonės yra patikimi draugai ir partneriai mūsų bendrame siekyje remti visuotines žmogaus teises, įskaitant ir žmonių su negalia teises.“



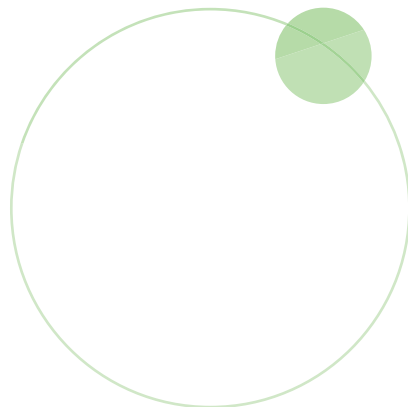
Jonas Ruškus

VDU profesorius, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto vicepirmininkas

Labai svarbu, kad žmonių su negalia organizacijos būtų pilietiškai ir politiškai proaktyvios, vieningos ir veiktų žmogaus teisių standartų bei Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos šviesoje. Sveikinu Lietuvos negalios organizacijų forumą tai sėkmingai darant jau tiek daug metų.



LNF draugai ir partneriai



Milda Ališauskienė

**VDU profesorė, Nacionalinio žmogaus
teisių forumo koordinatore**

Lietuvos negalios organizacijų forumas - patikimas partneris žmogaus teisių gynimo lauke, jame dirbantys žmonės puikūs savo srities ekspertai, prabylantys į visuomenę visų žmonių, turinčių negalią vardu, keičiantys mūsų požiūrį į negalią ir griunantys nusistovėjusius stereotipus apie žmones, turinčius negalią ir jų galimybes. Linkiu, kad Lietuvos negalios organizacijų forumas ir toliau išliktų svarbiausiu balsu, keičiančiu žmonių su negalia vietą Lietuvos visuomenėje.



Augustinas Normantas

Seimo kontrolierius

Lietuvos negalios organizacijos forumas – artimiausias Seimo kontrolierių socialinis partneris vykdant nacionalinę kankinimų prevenciją. Jų profesionalumas visuomet padeda atrasti sprendimus negalios srityje, siekti aukščiausių įmanomų žmogaus teisių standartų šalyje. Vertiname Lietuvos negalios organizacijos forumo ekspertines žinias, ilgametę patirtį sprendžiant asmenų su negalia problemas ir siekiant geriausių jų interesų užtikrinimo.



Birutė Sabatauskaitė

Lygių galimybių kontrolierė

Lietuvos negalios organizacijų forumas yra ilgalaikis Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos partneris ir bendražygis. Nuoširdžiai džiaugiuosi šiuo bendradarbiavimu, labai vertinu šios organizacijos indėlį į žmonių su negalia teisių apsaugos sritį. Forumo atstovams esu dėkinga už ekspertines žinias, iniciatyvas bei projektus, nenuilstamą darbą siekiant užtikrinti, kad žmonės su negalia būtų įtraukiami į sprendimų priėmimą, jaustųsi oriai, turėtų lygias galimybes tiek privačiame, tiek visuomeniniame gyvenime. Ačiū už bendradarbiavimą, o taip pat ir konstruktyvią kritiką kasdienėje mūsų veikloje.

Sveikindama LNF komandą norėčiau palinkėti ir toliau atkakliai siekti pokyčių, jog kiekvieno žmogaus su negalia balsas būtų išgirstas. Taip pat linkiu, kad būtų pašalintos visos kliūtys, asmenims trukdančios dalyvauti socialiniame ir politiniame visuomenės gyvenime, darbo rinkoje, švietimo ir kituose procesuose. Viliuosi, kad bendru darbu pasieksime, kad principas „Nieko apie neįgaliuosius be pačių neįgaliųjų“ virstų realybe visose gyvenimo srityse.

JT Neįgaliųjų teisių konvencijos ratifikavimas ir stebėseną



2006 metų gruodžio 13 dieną Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje priimta Neįgaliųjų teisių konvencija (toliau – Konvencija). Šis dokumentas tapo tarptautiniu negalios teisių standartu, reikšmingai prisidėjęs prie nacionalinių judėjimų už žmonių, turinčių negalią, teises aktyvumo. Lietuvoje Konvencija be ilgų diskusijų buvo ratifikuota **2010 metų gegužės 27 dieną**.

- LNF pastangomis pakoreguotas Konvencijos taikymą siaurinant ir tarptautinių terminų neatitinkantis dokumento vertimo tekstas.
- LNF nuosekliai kritikavo 2010–2016 metais veikusį Konvencijos stebėsenos mechanizmą. Lietuvos teisės aktuose apibrėžtas stebėsenos procesas neatitiko nepriklausomumo kriterijų ir realiai neveikė. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijose Lietuvai ši yda buvo įvardyta ir galiausiai ištaisyta.
- 2016 metais Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetui pateikta LNF narių rengta šešėlinė ataskaita dėl Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje. Šis dokumentas Ženevoje buvo pristatytas drauge su oficialia Lietuvos institucijų parengta ataskaita, kurioje nebuvo įtrauktas žmonių, turinčių negalią, atstovų padėties vertinimas.
- Šešėlinė ataskaita ir Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos tapo esminėmis LNF priemonėmis vykdam žmonių su negalia teisių advokaciją.
- Nuo 2017 metų Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skelbia viešuosius pirkimus žmonių, turinčių negalią, teisių stebėsenos tyrimams atlikti įvairiose srityse. Šiame nepriklausomo vertinimo mechanizme drauge su kitomis negalios organizacijomis aktyviai dalyvauja ir LNF.

- LNF inicijuoja ir atlieka stebėsenos tyrimus, rengiasi kitam Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje vertinimo etapui.
- 2020 metais LNF organizavo konferencijas ir diskusijas, skirtas apžvelgti Konvencijos įgyvendinimo dešimtmetį ir išsikelti svarbiausius tikslus ateinantiems etapams.



Žmonių su negalia teisių stiprinimas savivaldybėse



Žmonių, turinčių negalią, teisių padėtis skirtinguose miestuose ir regionuose priklauso nuo vietos organizacijų stiprumo ir savivaldybės darbuotojų bei politikų kompetencijų žmogaus teisių srityje. Stebėdami, kad nacionaliniai teisės aktai ne visada veikia savivaldybių lygyje, LNF nuosekliai bendradarbiauja su savivaldybėmis, siekdamas stiprinti negalios organizacijas ir kelti vietos administracijos bei politikų žinias ir kompetencijas apie žmonių su negalia teisių standartus.

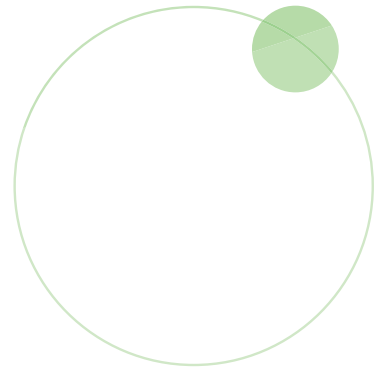
- Nuo 2007 metų LNF nuosekliai organizuoja konferencijas, diskusijas, skirtas skatinti bendradarbiavimą tarp nevyriausybinių negalios organizacijų ir vietos valdžios institucijų.
- 2014–2015 metais LNF atliko tyrimą apie negalią turinčių žmonių organizacijų ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą. Tyrimo rezultatai padėjo sukurti bendradarbiavimo modelį „Darbotvarkė 50 – rekomendacijos valdžios institucijoms dėl politikos planavimo neįgalumo klausimais“, kuris remiasi Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatomis. Šis modelis buvo pristatytas 20-ye Lietuvos savivaldybių, 5-iose – išbandytas praktiškai. Panašūs susitikimai su savivaldybėmis buvo atnaujinti ir 2019 metais, jie vyksta iki šiol.



Parodos „AccessAbility“ atidarymas, 2017

Mokymai savivaldybių atstovams, 2015





- 2019 metais LNF su Lietuvos savivaldybių asociacija ir Vyriausiąja rinkimų komisija pasirašė memorandumą dėl rinkimų prieinamumo. Nuo to laiko LNF dalyvauja konsultacijose ir mokymuose apygardų atstovams apie rinkimų proceso prieinamumo standartus. Taip pat LNF su narių atstovais savivaldybėse vykdo rinkimų stebėseną visoje Lietuvoje.
- 2020 metais LNF su Savivaldybių asociacija pasirašė memorandumą dėl sveikatos priežiūros ir švietimo įstaigų prieinamumo individualiems žmonių su negalia poreikiams. LNF inicijuoja šio memorandumo stebėseną ir rengia susitikimus su savivaldybių administracijų atstovais dėl įsipareigojimų įgyvendinimo.
- LNF savo projektinėse veiklose nuolatos inicijuoja savivaldos atstovų kompetencijų kėlimo veiklas. Nuo 2012 metų LNF vedė mokymus apie Konvencijos nuostatas, žmonių, turinčių negalią, įdarbinimą, lygybę prieš įstatymą, informacijos prieinamumą, įtraukų švietimą ir kitas su negalia susijusias temas įvairiose Lietuvos savivaldybėse.
- 2021 metais LNF narių organizacijų atstovai išrinkti į 9-ias Regionų plėtros tarybų patariamąsias partnerių grupes.
- LNF taip pat rengia parodas ir diskusijas, kurias siekia pristatyti ir regionuose. Nuo 2012 metų įvairiose Lietuvos savivaldybėse buvo eksponuotos dvi parodos – „Tapatybės iliuzija“ ir drauge su Švedijos institutu ir Švedijos ambasada Lietuvoje parengta „AccessAbility“ paroda.

Įtraukus švietimas

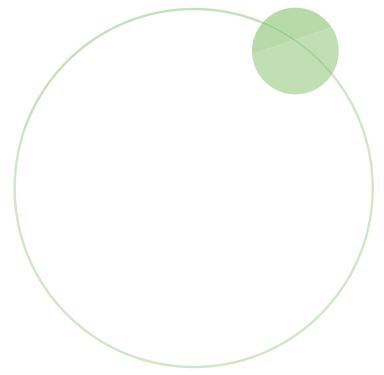


Praktika negalią turinčius vaikus nukreipti į specialiąsias ugdymo įstaigas, internatus, skirti namų mokymą nulėmė, jog didelė dalis šios grupės atstovų likdavo visuomenės nuošalyje ir turėdavo ribotas galimybes įgyti kokybišką išsilavinimą bei konkurencingą profesiją. Izoliuoto ugdymo sistema tapo viena pagrindinių žmonių su negalia segregacijos visuomenėje priežasčių.

JT Neįgaliųjų teisių konvencijoje raginama imtis visų priemonių, kad vaikai su negalia, turėtų teisę mokytis įtraukiai – bendrojo lavinimo mokyklose padedant kvalifikuotiems specialistams. Galimybė mokytis visiems drauge tapo ir LNF prioritetu, kurį įgyvendindama organizacija rūpinosi įtraukaus ugdymo idėjų sklaida, gerųjų pavyzdžių pristatymu, specialistų kompetencijų stiprinimu, bendradarbiavimu su mokyklų bendruomenėmis, taip pat inicijuodama temos analizę žiniasklaidoje.

Priėmus reikalingas teisės aktų korekcijas, nebeleidžiančias mokykloms atsisakyti vaikų su negalia, pagrindiniu iššūkiu tampa įtraukaus ugdymo kokybė. Mokykloms trūksta finansavimo samdyti kvalifikuotus specialistus, kurių taip pat stinga, todėl pasitaiko atveju, kai vaikai, turintys negalią, patiria mokyklos bendruomenės atstūmimą arba visos klasės mokymosi procesas sutrinka. LNF su nariais visada akcentuoja įtraukaus švietimo kokybės reikalavimą. Būtina užtikrinti ne tik vaikų, turinčių negalią, įtraukimą, bet ir suteikti gerą išsilavinimą, organizuoti sklandų mokymosi procesą visiems.

- LNF nuosekliai dalyvavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos darbo grupėse, rengė diskusijas, švietėjiškus renginius, ragindamas užkirsti kelią vaikų su negalia diskriminacijai švietimo sistemoje.
- 2020 metais pagaliau panaikinta Švietimo įstatymo nuostata, leidusi nepriimti vaikų su negalia į bendrojo lavinimo mokyklas, jei jos negali užtikrinti reikalingų paslaugų. Pagal naują įstatymo projektą, nuo 2024-ųjų visos mokyklos turės atsiverti vaikų ugdymosi įvairovei.



- 2020 metais LNF drauge su Lietuvos savivaldybių asociacija bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerija pasirašė memorandumą, kuriame savivaldybės įsipareigojo kasmet visapusiškai pritaikyti bent po vieną bendrojo ugdymo mokyklą. LNF bendradarbiauja su savivaldybėmis stebėdama, kaip įgyvendinami įsipareigojimai.
- 2019 metais LNF drauge su Jungtinių Amerikos Valstijų ambasada įgyvendino kampaniją „Mokykla visiems“, kurios metu rengė diskusijas su Lietuvos mokyklų bendruomenėmis, savivaldos atstovais bei inicijavo analitinius straipsnius ir laidas apie įtraukiojo ugdymo idėjas ir iššūkius.



LNF ir JAV ambasados organizuota kampanija „Mokykla visiems“



Rapolas Rimdžius, Šeškinės pradinės mokyklos mokinys

Žmonės su negalia darbo rinkoje



Žmonių, turinčių negalią, užimtumas Lietuvoje daugelį metų išlieka labai žemas, o sisteminiai pokyčiai, kitaip nei kitose srityse, net nepradėti. Iš sovietinio laikotarpio išlikęs požiūris, kad negalią turintys žmonės gali nedirbti arba jiems geriausia dirbti segreguotose darbo vietose, vis dar priimtinas daliai darbdavių ir net žmonių su negalia.

Lietuvoje iki šiol neįgyvendinta darbingumo nustatymo reforma, kuri inicijuotų pagalbos įsistatinant darbo rinkoje paslaugas, o ne fiksuotų, ko žmogus negali. Užimtumo tarnyba neužtikrina nuoseklių ir individualius žmogaus poreikius atliepiančių profesinio orientavimo, rengimo, įdarbinimo ir pagalbos darbo vietoje paslaugų.

Ypač nuvilia, kad valstybė beveik visas žmonių su negalia užimtumui skatinti skiriamas lėšas nukreipia į socialines įmones, užuot kūrusi paskatas dirbti atviroje darbo rinkoje. Pagrindinė rėmimo forma išlieka subsidija darbdaviui, skiriama neatsižvelgiant į realias sąnaudas, kurias įdarbindamas negalią turintį žmogų patiria darbdavys. LNF nuomone, tai yra verslo, o ne žmonių su negalia rėmimo mechanizmas.

Inovatyvias, individualizuotas ir tvariai įsidarbinti atviroje darbo rinkoje padedančias paslaugas žmonėms, turintiems negalią, teikia kelios nevyriausybinės organizacijos, kurios nėra valstybės sistemos dalis ir savo veiklas vykdo tik iš projektinio finansavimo. LNF laikosi pozicijos, kad būtent tokios paslaugos yra svarbiausia pagalba žmonėms su negalia darbo rinkoje, o subsidijos gali būti skiriamos nustačius konkrečius darbdavio patiriamus kaštus.

- Daugiau kaip dešimt metų LNF kaupia informaciją apie geruosius žmonių su negalia įdarbinimo pavyzdžius užsienio šalyse. 2011 metais LNF drauge su mokslininkais parengė Norvegijos patirtimi paremtą įdarbinimo modelį ir rekomendacijas žmonių su negalia užimtumui didinti, kurias pristatė valstybės institucijoms ir savivaldybių atstovams visoje Lietuvoje.
- 2014 metais Europos Komisija patvirtina reglamentą, kuris numato pagalbos formas ir šalies įsipareigojimus žmonėms su negalia darbo rinkoje. LNF kritikuoja šio reglamento taikymą Lietuvoje, nes žmonių nukreipimas į socialines įmones, t.y. segreguotas darbo vietas, yra pateikiamas kaip pozityvus reiškinys.

- Nuo 2014 metų LNF aktyviai analizavo, teikė siūlymus Seimui, Užimtumo tarnybai, rengė raštus ir diskusijas dėl Socialinių įmonių įstatymo. Vien 2018–2019 metų laikotarpyje parengta ir išsiųsta daugiau nei 30 raštų valstybės institucijoms, dalyvauta klausymuose ir spaudos konferencijose, rengti vieši komentarai žiniasklaidoje.
- Nuo 2014 metų LNF dalyvavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sukurtoje darbo grupėje dėl Socialinių įmonių įstatymo. Darbo grupės veikla nebuvo sėkminga, nes ministerija neturėjo savo pozicijos, o LNF ir socialinių įmonių tikslai buvo visiškai nesuderinami.
- 2017 metais Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas rekomendacijose Lietuvai dėl Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo atkreipė dėmesį, kad pasitelkus žmonių su negalia atstovus būtina sukurti negalią turinčių žmonių įdarbinimo atviroje darbo rinkoje strategiją ir pašalinti nedarbingumo sąvoką.
- 2018 metais Specialiųjų tyrimų tarnyba pateikė Socialinių įmonių įstatymo antikorupcinį vertinimą, kuriame buvo kritikuojamas lėšų skyrimo mechanizmas socialinėms įmonėms kaip nepagrįstas kaštų vertinimu ir neužkertantis kelio korupcijai.
- 2019 metais Seimas priėmė Socialinių įmonių įstatymo pakeitimus, kurie turėtų įpareigoti tokio tipo įmones orientuotis į daugiausiai pagalbos darbo rinkoje reikalaujančius darbuotojus. Taip pat pakeistas Užimtumo įstatymas – pagaliau panaikinta nedarbingumo sąvoka ir reglamentuotos pagalbos įsidarbinti ir pagalbos darbo vietoje paslaugos, tačiau jos iki šiol nėra pasiekiamos visoje šalyje.
- Šiuos pakeitimus LNF vertina teigimai, tačiau jie nepakankami žmonių su negalia įdarbinimo problemai spręsti iš esmės. Tam reikia Neįgalumo ir darbingumo nustatymo sistemos reformos ir nuosekliai žmogų su negalia sekančių pagalbos darbo rinkoje paslaugų.



Eitynės „Už miestą visiems“, 2018

Gyvenimas bendruomenėje



2014 metais po ilgų diskusijų ir daugybės įrodymų apie institucinės globos žalą žmogui ir valstybei pagaliau pradėta globos namų pertvarka. Palaipsniui dideles institucijas turi pakeisti paslaugos bendruomenėje, kurios leistų žmonėms likti savo gyvenamojoje aplinkoje arba rinktis savarankiško gyvenimo namus.

Sutarus, kad institucinė globa turi išnykti, negalios organizacijų tikslu tapo reformos kokybė, bendruomeninių paslaugų plėtra. LNF drauge su nariais kritikuoja pertvarką dėl orientacijos į įstaigų reorganizaciją, užuot daugiau dėmesio skyrus pagalbos paslaugų tinklui bendruomenėje plėsti. Būtent pagalba negalia turintiems žmonėms bendruomenėje panaikina socialinės globos įstaigų poreikį.

- LNF nuosekliai informavo visuomenę apie globos įstaigų reformos būtinybę ir jos poveikį įvairioms žmonių, turinčių negalią, grupėms.
- 2012–2014 m. LNF aktyviai dalyvavo rengiant deinstitutionalizacijos strategiją.
- 2014 metais surengta tarptautinė konferencija deinstitutionalizacijos procesui Lietuvoje aptarti, kurioje dalyvavo ekspertai iš Europos Komisijos.
- 2015 metais LNF surengė diskusijų ciklą Lietuvos regionuose apie socialinės globos pertvarkos iniciatyvas.
- 2015 metais išverstas ir išleistas leidinys „NE(galia) vs. GAL(ia): mitai apie savarankišką gyvenimą“.
- 2015 metais parengta paroda apie institucinę kasdienybę „Tapatybės iliuzija“, kuri apkeliavo daugybę Lietuvos regionų, taip pat pristatyta LR Seime ir kitose valstybinėse institucijose.
- 2016 metais vyko LNF mokymai apie asmeninio asistento pagalbą, kuriuose Belgijos ir Švedijos negalios teisių aktyvistai pristatė savo šalyse veikiančią šios pagalbos užtikrinimo sistemą.
- 2017 metais LNF iniciatyva surengta tarptautinė konferencija LR Prezidentūroje (globojo LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė) dėl asmeninio asistento pareigybės.



Fotografijų paroda apie gyvenimą globos įstaigose „Tapatybės iliuzija“, pristatymas Kaune.

- 2017–2021 metais LNF aktyviai įsitraukė ir dalyvavo asmeninio asistento pagalbos teikimo ir reglamentuojančių teisės aktų rengimo darbo grupėje.
- 2018 metais Socialinės apsaugos ir darbo ministerija priėmė sprendimą, kad nuo 2030 m. sausio 1 d. proto ar psichosocialinę negalią turintys žmonės nebegalės būti siunčiami į valstybines globos įstaigas. Iki to laiko turi būti užtikrintos visos reikalingos paslaugos, kad šie žmonės galėtų gyventi bendruomenėje.
- 2019 metais LNF reaguodamas į nuolatinius žmonių su negalia skundus dėl Techninės pagalbos neįgaliesiems centro teikiamų paslaugų ir techninės pagalbos priemonių kokybės parengė rezoliuciją, kurioje reikalavo atlikti organizacijos veiklos analizę ir spręsti susidariusią situaciją. Po rezoliucijos buvo atliktas auditas ir sutarta dėl būtinos sisteminės reformos.
- 2021 metais įsigaliojo Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo pataisos, įteisinančios asmeninio asistento pagalbą.
- 2021 m. žmonės, turinčius negalią, prižiūrintys ir slaugantys artimieji drauge su LNF ir kitomis negalios organizacijomis pasirašė viešą laišką valdžios institucijoms, reikalaudami negalią turinčio žmogaus priežiūrą prilyginti darbui ir užtikrinti kasmetines atostogas nuo slaugos.

Fizinės aplinkos prieinamumas



Fizinės aplinkos kliūtys yra bene geriausiai atpažįstama žmonių su negalia diskriminacijos forma, tačiau vis dar didžioji dalis mūsų miestų infrastruktūros, viešųjų pastatų bei transporto priemonių yra neprieinamos žmonėms, turintiems judėjimo negalią. Dar prastesnė padėtis, vertinant šių objektų prieinamumą turintiesiems regėjimo negalią. Visiems prieinama fizinė aplinka nėra tik savarankiško judėjimo pagrindas, tai esminė lygių galimybių gauti švietimo, sveikatos ir kitas būtinas paslaugas bei dalyvauti visuomeniniame gyvenime sąlyga.

Lietuvos teisės aktai įpareigoja pritaikyti negalią turintiems žmonėms tik naujus arba renovuojamus statinius, tai reiškia, kad senos statybos pastatai, taip pat ir viešosios paskirties, ir toliau lieka neprieinami negalią turintiems žmonėms. Ratifikuodama Neįgaliųjų teisių konvenciją, Lietuva prisiėmė pareigą prieinamumo kliūtis šalinti visur, tačiau valstybė taip ir nepriėmė tam reikalingo teisinio reglamentavimo.

LNF nariai taip pat griežtai kritikavo kelis dešimtmečius veikusį statybos proceso kontrolės mechanizmą, kuris neužtikrino prieinamumo standartų dalyje naujai pastatytų objektų.

- 2006 metais Lietuvoje įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl žmonių su negalia teisių keliaujant oru. Reglamentui įsigaliojus, LNF kartu su Lietuvos oro uostais bei Civilinės aviacijos administracija parengė pagalbos kokybės standartus, taip pat organizavo mokymus personalui. Bendradarbiavimas su Tarptautiniu Vilniaus oro uostu tęsiasi iki šiol – nuolat vertinama aplinka, rengiamos rekomendacijos.
- 2009 metais rengiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl geležinkelio keleivių teisių ir pareigų taikymo Lietuvoje, LNF kartu su „Lietuvos geležinkeliais“ parengė taisykles, taikomas vežant žmones, turinčius judėjimo negalią. Įsipareigojimai buvo vangiai įgyvendinami, todėl 2019 metais LNF iniciatyva su „Lietuvos geležinkeliais“ ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija pasirašytas ketinimų protokolą dėl geležinkelių infrastruktūros gerinimo nuolat pristatant situaciją žmonių su negalia atstovams.
- 2018 metais LNF rengė socialinę ir informacinę kampaniją „Už miestą visiems“, kurios metu pradėjo diskusiją su savivaldybių atstovais dėl įsipareigojimų kasmet kiekvienoje savivaldybėje pritaikyti bent po vieną sveikatos ir švietimo paslaugų įstaigą. Diskusija pasibaigė bendru memorandumu, kurį pasirašė LNF, Lietuvos savivaldybių asociacija ir Švietimo, mokslo ir sporto bei Sveikatos apsaugos ministerijos. 2021 metais vyko pirmi memorandumo įgyvendinimo stebėsenos susitikimai su skirtingomis savivaldybėmis.



Socialinė reklama apie fizinės aplinkos prieinamumą, stop kadras, 2018

- Po 2018 metais laimėtos bylos dėl rinkimų prieinamumo, 2019 metais pakeistos rinkimus reguliuojančių įstatymų nuostatos, pagal kurias savivaldybės privalo užtikrinti balsavimo vietų prieinamumą bei tinkamą pagalbą visiems rinkėjams visose apylinkėse.
- 2021 metais LNF kartu su Susisiekimo ministerija, jai pavaldžiomis įstaigomis ir kitais partneriais pasirašė memorandumą dėl viešojo transporto atnaujinimo, pritaikant jį negalia turinčių žmonių poreikiams.
- LNF nariai aktyviai vykdo prieinamumo stebėsenos tyrimus įvairiuose sektoriuose – transporto, sveikatos, švietimo paslaugų, informacijos ir kt.



Diskusija „Kaip kurti miestą visiems“ su savivaldybių atstovais, 2018

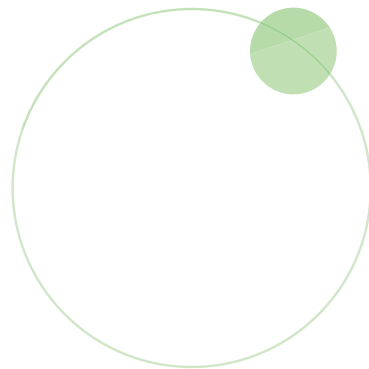
Rinkimų prieinamumas



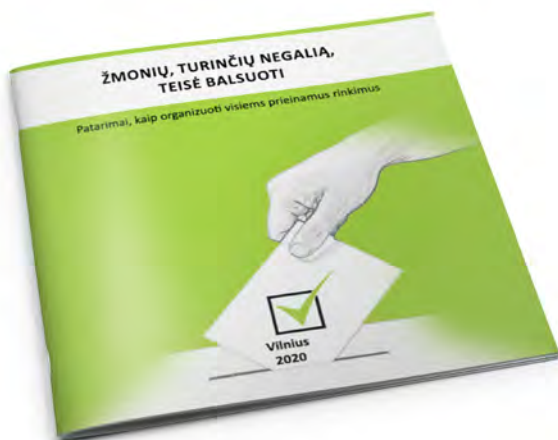
Reikšmingas rinkimų proceso prieinamumo pagerinimas yra viena akivaizdžiausių LNF advokacijos sėkmių. Per ketverius metus, nuo 2016-ųjų iki 2020-ųjų, rinkimų prieinamumą drauge su partneriais savivaldybėse ir Vyriausioje rinkimų komisijoje pavyko pakeisti kardinaliai. Tiesa, prireikė kreiptis į teismą.

Iki 2016 metų rinkimų procesas Lietuvoje buvo nepritaikytas skirtingas negalias turintiems žmonėms. Didžioji dalis rinkimų apylinkių – fiziškai neprieinamos, paplitusi praktika balsuoti namuose, regos negalią turintys žmonės negali balsuoti savarankiškai, informacija apie rinkimus ir politines partijas nepritaikyta žmonių, turinčių intelekto negalią, poreikiams, klausos negalią turintys žmonės gauna labai ribotą informaciją gestų kalba, dalis intelekto ar psichosocialinę negalią turinčių žmonių išvis neturėjo teisės balsuoti.

- 2016 metais LNF atliko rinkimų apylinkių fizinio prieinamumo analizę ir pateikė skundą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai. Gauti duomenys parodė, kad net 60 procentų rinkimų apylinkių yra neprieinamos judėjimo negalią turintiems žmonėms.
- Tais pačiais metais LNF drauge su dviem judėjimo negalią turinčiais rinkėjais inicijavo strateginę bylą. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2018 m. balandžio 26 d. priėmė sprendimą, kuriuo pripažino, kad Vyriausioji rinkimų komisija ir Vilniaus miesto bei Vilniaus rajono savivaldybės per 2016 metų rinkimus veikė nerūpestingai, nesudarė tinkamų sąlygų balsuoti judėjimo negalią turintiems žmonėms. Teismo sprendime teigiama, kad lėšų trūkumas negali būti pagrindu, suteikiančiu teisę nevykdyti imperatyvių teisės aktų nuostatų ir atleisti nuo atsakomybės.
- 2018 m. lapkričio 26 dieną Lietuvos savivaldybių asociacija, Vyriausioji rinkimų komisija ir LNF pasirašė memorandumą dėl bendradarbiavimo užtikrinant rinkimų prieinamumą.



- 2019 metais pakeistos rinkimus reguliuojančių įstatymų nuostatos, pagal kurias savivaldybės privalo užtikrinti balsavimo vietų prieinamumą bei tinkamą pagalbą visiems rinkėjams visose apylinkėse. 2020 metais teisės aktai papildyti įpareigojimu pritaikyti ir informacinę aplinką – informacija apie rinkimus turi būti prieinama silpnaregiams, kurtiesiems, sutrikusio intelekto žmonėms jiems suprantama ir priimtina forma.
- 2019 ir 2020 metais LNF drauge su nariais vykdė rinkimų prieinamumo stebėseną įvairiose Lietuvos savivaldybėse.
- 2020 metais LNF parengė rekomendacijas rinkimų organizatoriams.



LNF atstovai stebi
rinkimų procesą

Informacijos prieinamumas



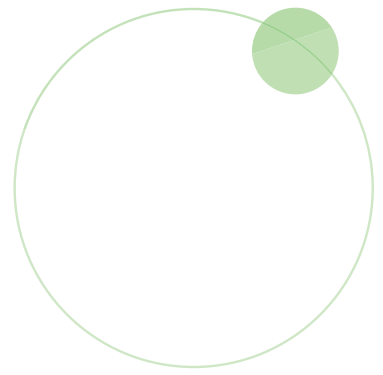
Informacijos prieinamumas užtikrina žmonių su negalia galimybes savarankiškai priimti sprendimus, mokytis, dirbti, dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Teisė į prieinamą informaciją yra reglamentuota tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose, bet ji vis dar nėra pakankamai užtikrinama.

Nuo 2018 metų Lietuvoje įsigaliojo Europos Sąjungos direktyva dėl viešųjų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo, tačiau standartus atitinka tik kas dešimta valstybės įstaiga priklausanti interneto svetainė.

Populiarėja lengvai suprantamo teksto metodo taikymas rengiant informaciją žmonėms, turintiems intelekto negalią, visgi Lietuvoje taip pritaikytos informacijos turime itin mažai. LNF pasigenda teisinių įpareigojimų šiai grupei skirtą informaciją pateikti lengvai suprantama kalba.

Dėl aktyvios klausos ir regos negalioms atstovaujančių organizacijų veiklos Lietuvoje augo į gestų kalbą verčiamos informacijos kiekis ir atsirado garsinio vaizdavimo metodo taikymo pavyzdžių.

- 2012 metais LNF sukūrė svetainę www.easy.lnf.lt, kurioje negalią turintiems žmonėms aktuali informacija buvo pateikiama lengvai suprantamo teksto metodu.
- 2018–2019 metais LNF nariai dalyvavo Seimo darbo grupėje, kurioje buvo svarstomos LRT įstatymo pataisos. Naujame įstatymo projekte, įsigaliojusiame nuo 2020-ųjų, numatyta palaipsniui pasiekti tokius rodiklius: subtitruoti iki 50 proc. LRT originalaus turinio, versti į gestų kalbą – iki 20 proc. ir 10 proc. turinio pritaikyti žmonėms, turintiems regėjimo negalią.
- 2018 metais rengiantis perkelti ES direktyvos dėl viešojo sektoriaus interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo nuostatas į nacionalinę teisę, LNF teikė pastabas, susitikinėjo su valstybės institucijų atstovais, rengė informacinius renginius žurnalistams, inicijavo skaitmeninio prieinamumo problemų viešinimą.
- 2018 metais LNF atliko negalią turinčių žmonių bendruomenės apklausą apie skaitmeninėje erdvėje patiriamas kliūtis ir drauge su Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba parengė prieinamos informacijos rengimo vadovą. Šio vadovo pagrindu LNF vykdo mokymus viešųjų įstaigų darbuotojams įvairiose Lietuvos savivaldybėse.



- 2021 metais LNF surengė tarptautinę konferenciją apie skaitmeninės informacijos prieinamumą „Tikslas – prieinama skaitmeninė aplinka“.
- 2021 metais LNF tapo Lietuvos Respublikos Prezidentūros partnere rengiant bendrą Lenkijos ir Lietuvos ekspertų konferenciją apie informacijos prieinamumą negalią turintiems žmonėms. Konferencijos globėjos – pirmoji Lietuvos ponia Diana Nausėdienė ir pirmoji Lenkijos ponia Agata Kornhauser-Duda.



Eitynės ir protestai



Palyginti su Vakarų Europa ir Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, kur negalią turinčių žmonių protestai prasidėjo prieš tris–keturis dešimtmečius, Lietuvoje toks teisių gynimo būdas pasitelkiamas ypač retai. Per nepriklausomybės metus įvyko mažiau nei dešimt protesto akcijų ir eisenų, kurios buvo taikios, nuosaikios, nėra iš tolo neprimenančios Vakaruose vykusių blokadų ar valstybės institucijų apgulties. Tai lemia daugybė veiksmų, tarp kurių yra ir ilgalaikiai bendruomenės segregacijos sovietmečiu padariniai, per menkas savo teisių išmanymas, vis dar prastas žmonių, turinčių negalią, įvaizdis visuomenėje.

Lietuvos negalios organizacijos forumas per savo gyvavimo metus surengė dvi protesto akcijas – eitynes. Taip pat kas dvejus metus LNF siunčia negalią turinčių žmonių delegaciją į negalios atstovų iš visos Europos eitynes *Freedom Drive* Briuselyje.



Freedom Drive,
2019 m.

Protesto akcija prie
Vyriausybės rūmų, 2014 m.





Eitynės „Už miestą visiems“, 2018 m.

- 2014 metais minėdamas tarptautinę neįgaliųjų dieną, LNF surengė protesto akciją prie Vyriausybės rūmų, kur reikalavo pateikti veiksmų planą, kaip bus sprendžiamos jiems aktualios problemos, taip pat peržiūrėti socialinių paslaugų mokėjimo tvarką ir laikytis Jungtinių tautų neįgaliųjų teisių konvencijos reikalavimų. Visuomenė buvo kviečiama internete pasirašyti peticiją ir taip palaikyti žmonių, turinčių negalią, judėjimą.
- 2018 metais per Europos Savarankiško gyvenimo dieną LNF sukviėtė negalią turinčių žmonių bendruomenę į eitynes „Už miestą visiems“. LNF taip pat parengė socialines reklamas, infografikus, kuriuose pristatė kliūtis, trukdančias siekti žmonių, turinčių negalią, lygybės. Eitynių dieną pradėta diskusija su savivaldybių atstovais pasibaigė 2020-ais metais pasirašytu memorandumu dėl švietimo ir sveikatos įstaigų prieinamumo.
- LNF siekia aktyvinti negalią turinčius žmones Lietuvoje ir skatinti juos kuo plačiau įsitraukti į savo interesų atstovavimo veiklas. Šiam tikslui pasiekti nuo 2009 metų kas dvejus metus renkama grupė aktyvių žmonių su negalia iš visos Lietuvos ir dalyvaujama eitynėse *Freedom Drive* Briuselyje. Eitynes organizuoja Europos savarankiško gyvenimo tinklas (ENIL), kuriam priklauso ir LNF. Renginiu siekiama atkreipti dėmesį į pagrindinius savarankiško gyvenimo iššūkius ir perduoti šią žinią Europos Sąjungos institucijų atstovams.

Informacinės kampanijos



Norint, kad negalią turintys žmonės gintų savo teises, jie turi jas išmanyti. Tačiau tyrimai rodo, kad vis dar daugiau nei pusė žmonių su negalia nežino esminio jų teises ginančio dokumento – JT Neįgaliųjų teisių konvencijos. Negalią turinčių žmonių supažindinimas su jų teisėmis yra viena esminių LNF misijų.

Kita – keisti visuomenės požiūrį apie negalią. Kol egzistuoja supratimas, kad negalią turintys žmonės turi būti atskirti, kad juos reikia globoti, o ne įgalinti gyventi savarankiškai, tol bus sunku sutelkti palaikymą svarbioms reformoms, pavyzdžiui, įtraukaus švietimo, deinstitucionalizacijos ar užimtumo atviroje darbo rinkoje. LNF analizuoja žmonių, turinčių negalią, teisių pokyčius, atlieka tyrimus, konsultuoja, nuolat duoda interviu žiniasklaidoje ir rengia informacines kampanijas.

- 2018 metais surengta socialinė ir informacinė kampanija „Už miestą visiems“, kuria siekta supažindinti visuomenę su priemonėmis, leidžiančiomis negalią turintiems žmonėms gyventi savarankiškai. Taip pat pakviesti savivaldybių atstovus įsipareigoti užtikrinti prieinamumą savo miestuose. Kampaniją sudarė 3 socialinės reklamos, akcija socialiniuose tinkluose, vieša diskusija ir žmonių su negalia eitynės „Už miestą visiems“. Ši kampanija yra 2020-aisiais pasirašyto memorandumo dėl švietimo ir sveikatos paslaugų prieinamumo savivaldybėse pagrindas.





- Stebėdami žmonių sutrikimą susidūrus su negalia inicijavome informacinę kampaniją „Daugiau pažinimo – mažiau sutrikimo“, kuria siekiama supažindinti visuomenę su negalios etiketu. Drauge su Lietuvos Nacionalinio Radijo ir Televizijos laidų vedėjais nufilmavome 4 vaizdo klipus, kuriuose pristatėme pačių žmonių su negalia parengtus bendravimo su turinčiais negalia patarimus. Vaizdo klipai buvo transliuojami per LRT ir socialiniuose tinkluose, taip pat surengtos diskusijos.
- Reaguodami į menką savo teisių išmanymą pradėjome Informacinę kampaniją žmonių su negalia bendruomenei „Tavo teisės kasdienybėje“. Tai 10 vaizdo klipų, padedančių atpažinti diskriminacijos situacijas ir patariančių, ką daryti, jose atsідūrus.



LNF nariai: kartu mes – žmonių su negalia balsas



Nacionalinį neįgaliųjų forumą (pirmasis pavadinimas) įsteigė 6 organizacijos, o šiandien asociacija vienija 16 narių. Šis augimas stiprina LNF, nes kiekvienas narys praturtina organizaciją žiniomis ir patirtimi skirtingose srityse. Be to, plati organizacijos aprėptis naudinga ir bendradarbiaujant su valstybės įstaigomis – LNF siekia ir geba suderinti interesus net tose srityse, kur skirtingų negalios grupių lūkesčiai nesutampa.

LNF nariai dažniausiai susitinka tarybos posėdžiuose, kuriuose aptariami aktualiausi negalios politikos klausimai ir uždaviniai, pasikeičiama nuomonėmis, ieškoma sprendimų, tariamasi dėl bendrų veiksmų. Asociacijos nariai taip pat dalyvauja strateginėse sesijose, kuriose analizuojamos pačios organizacijos veiklos silpnybės ir stiprybės, ieškoma būdų stiprinti bendradarbiavimą ir įtaką teisėkūros procesuose.



PSIHIKOS
SVEIKATOS
PERSPEKTYVOS



LIETUVOS AKLŲJŲ IR
SILPNAREGIŲ SĄJUNGA



LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJA



Gyvastis
www.donoras.lt



Lietuvos sutrikusio intelekto
žmonių globos bendrija



LSPŽGB

LIETUVOS SUTRIKUSIOS PSIHIKOS ŽMONIŲ GLOBOS BENDRIJA



EPILĖ



Lietuvos šeimų, auginančių kurčius
ir neįgirdinčius vaikus, bendrija
PAGAVA
Lithuanian Association of Families with
Deaf and Hearing Impaired Children

Lietuvos žmonių su negalia
aplinkos pritaikymo asociacija



Lietuvos žmonių su negalia sąjunga



Žmonių su stuburo
pažeidimais asociacija



SBHA



Lietuvos
Paraplegikų
Asociacija



SOPA



lietausi vaikai
Lietuvos autizmo
asociacija



Narių kompetencijų stiprinimas yra vienas iš LNF prioritetų, todėl kasmet organizuojami mokymai, kurių metu pristatomos strateginės negalios politikos kryptys ir pokyčiai, tarptautiniai teisės aktai, tam tikrų nuostatų išaiškinimas, naujų reglamentų, direktyvų ar aktų įpareigojimai. Taip pat stiprinamos advokacijos kompetencijos, kurios apima komunikaciją, derybas, efektyvų bendravimą su valstybės įstaigomis.

Pastaruoju metu LNF daug dėmesio skyrė narių veiklos ir interesų pažinimui – iniciavo dirbtuves, kurių metų kiekviena organizacija pristatė savo problemas, pasiekimus ir tikslus. Toks bendražygių pažinimas padeda siekti sutarimo net ir tuose klausimuose, kur ne visų interesai sutampa.



2015 metais LNF veikla buvo įvertinta Europos parlamento įsteigtų Europos piliečio apdovanojimu.

LNF strateginė sesija, 2018



Dalyvavimas Europos negalios forumo veikloje

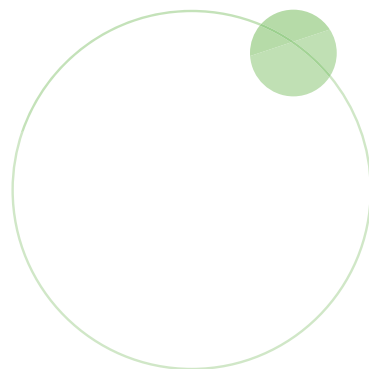


Europos negalios forumas (European disability forum, EDF) jungia skėtines negalios organizacijas visoje Europoje ir yra pagrindinis Europos Sąjungos institucijų partneris sprendžiant žmonių su negalia klausimus. EDF vienija virš 100 organizacijų ir atstovauja 100 milijonų žmonių su negalia visoje Europoje.

Nuo 2003 metų Lietuvos negalios forumas tapo EDF nariu ir tokiu būdu įsiliejo į Europos negalios politikos lauką. Ši asociacija atstovauja žmonių su negalia interesams ES teisėkūroje ir drauge stiprina nacionalinių organizacijų žinias apie ES teisės aktus, taip pat tarptautinius negalios teisių standartus. EDF darbuotojai yra dažni LNF renginių lektoriai, pranešėjai, konsultantai.



Visuotinis EDF suvažiavimas Vilniuje, 2018



- 2013 metais LNF organizavo Europos negalios forumo tarybos posėdį-konferenciją Vilniuje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje.
- 2017 metais LNF prezidentė Dovilė Juodkaitė buvo išrinkta EDF tarybos nare.
- 2018 metais LNF organizavo visuotinį metinį EDF suvažiavimą-konferenciją Vilniuje.



LNF prezidentė Dovilė Juodkaitė ir EDF prezidentas Yannis Vardakastanis

Dovilė Juodkaitė

President of the LDF

The Lithuanian Disability Forum was founded twenty years ago with the goal of coordinating the interests of various groups of people with disabilities and influencing decisions that were made without the participation of their representatives.



There have been various stages in the Association's history, but today we are glad that the founders' goals have been realised – Lithuanian Disability Forum has grown, strengthened, managed to coordinate different positions of organisations, and has become the main partner of public institutions and an expert on disability policy matters.

The circumstances under which representatives from various disability organisations decided to form a single association have little to do with the current situation. Lithuania was not yet a member of the European Union at the time, the Convention on the Rights of Persons with Disabilities had not yet been established, and there were no uniform standards on the rights of the disabled. Many saw the exclusion of people with disabilities and their families as the result of a medical body defect or "karma," rather than the consequence of systematic discrimination. Today we are still dealing with practices and attitudes that are reminiscent of those times, but now we have many more tools and a much stronger community.

Too many children are still studying in special educational establishments or even at home, but legislation has already been passed prohibiting schools from refusing to admit the disabled children. Unemployment of people with disabilities and their frequent diversion to segregated workplaces remain too high, but we are already seeing initiatives and services that assist them in finding a sustainable job in the open labour market. There are still far too many people with disabilities living in residential institutions, but a deinstitutionalisation reform has already begun. The legal rights of people with disabilities are still too frequently violated in many areas of life, but there have already been successfully resolved complaints and legal cases, which help to effectively change our attitudes and daily lives.

The LDF could only observe and support certain legal procedures, but it was often necessary to participate, initiate, remind, request attendance, consult, correct, criticise, complain, and even litigate. That means doing everything that is typical of the non governmental sector. The ever increasing number of organisations willing to join demonstrates their significant appreciation. It enables better coordination of interests, learning from one another, and collectively strengthening the voice of people with disabilities.

I would like to thank everyone who has contributed to the success of our work, including those who, through their inaction, have encouraged us to fight and demand that we change our perceptions of the role of people with disabilities in our society.

